

GAZDASÁGI LAPOK

50. szám.

Megjelenik minden vasárnap.

1916. Deczember 10.

Munkás- és fogoly
szalmazsák, fekvánkos,
lepedő, pokrócz

Telefon: 35-92, 80-82, 104-10.

NAGEL ADOLF
zsák- és ponyvagyár
Budapest, V., Arany János-u. 10.

Távirat: NAGELA.

ZSÁK
ÉS PONYVA
SCHLESINGER
ÉS TÁRSA
BUDAPEST
ÚJ ÉS EGYSZER HASZ-
NALT ELADÁS ÉS
KÖLCSÖNZÉS.

V. kerület, Kálmán-utca 14. szám.

Megbízható

Dughagyma
Hagymamag
Paprika

kapható:
REITZER LIPÓT ÉS
TÁRSA cégénél SZEGED.

Ajánlunk azonnali szállításra a legjutányosabb napiárak mellett:

**Gép-, henger- és autó-
olajat, gépsziradékot,
kocsikenőcsőt**

és mindenféle gazdasági gépekhez szükséges kenőolajakat szavatolt jó minőségben.

Veszünk mindennemű olajos, petróleumos, szirupos hordókat.

WEISZ LIPÓT ÉS TÁRSA

disznózsír, szalonna- és olajnagykereskedők

Budapest, IX., Hentes-utca 17.

Interurban: József 14-50.

Sürgőnyczim: WEISSEFETT Budapest.

Karácsonyi

nagy mutatványszámunkra, mely rendel-
nél terjedelmesebb tartalommal, valamint
nagyobb példányszámban fog megjelenni,
hirdetéseket felvesz a kiadóhivatal. ::

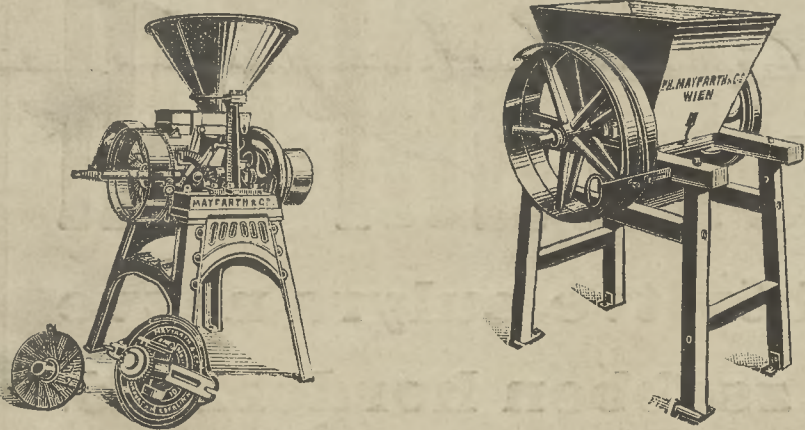
**A menekültek marháinak
eladása.**

Szilágyvármegye területére behozott menekült szarvasmarhák, a hadiállattársaság által Szilágyosmlyón, a Berger-féle szeszgyár udvarán minden pénteken, Szilágykrasznán pedig minden kedden a Goldberger-féle szeszgyár udvarán készpénzfizetés mellett adatkak el.

Közelebbi felvilágosítással a vármegyei magyar királyi gazdasági felügyelőség Zilah szolgál.

Takarmánykészítő gépek

tengeri osutka, olajpogósa, gesztenye és hasonlók zuzására és darálására

Gépeket póttakarmány készítéséhez gyárt és szállít

Ph. Mayfarth & Co., Wien, II., Taborstrasse 71.

Képes árjegyzéket 1036. sz. díj- és bérmentesen küld.

AJÁNLUNK
— azonnali megrendelésre —

I-rendű amerikai manil-
lát, czernázott kévekötő kender-
fonalat, motorkenő- és gőzhengerolajo-
kat, gazdasági kocsikenőcsőt, merev gépszirt,
raffiát, petróleumot, valamint az ösz-
szes műszaki és gazdasági
••••• czikkeket. •••••

Halász és Társa műszaki vállalata,

Budapest, VII., Erzsébet-körut 8. sz.

TELEFON: 144-27.

TELEFON: 144-27.

Tavaszi vetőmagot:

buzát, zabot, árpát, székely-
kukoriczát, bükkönnyt ::

megvételre keres az

**Erdélyi Szász Gazdasági Egyesület Főigaz-
gatósa Nagyszebenben.**

Eladás
ÉS
KÖLCSÖNZÉS

ZSÁK, PONYVA ÉS ZSINEGÁRUK

SCHILLINGER MIKSA
BUDAPEST, V., Rudolf-rakpart 7.
(Az országház mellett.)
Telefon: 45-26, 142-75 Alapított 1878.

A kihirdetések ára: minden szó 10 fillér a vastagabb betűvel írt szavak 20 fillér. a legkisebb hirdetés 1 K 60. Csak oly levelek továbbíthatók, melyek a szükséges postabélyeggel ellátva küldetnek be. □ □ □

KIS HIRDETŐ

Csak olyan levelekre válaszolunk, melyekhez válaszbélyeg v. levelezőlap van mellékelve ::

A 34 év óta fennálló
FISCHER J. CZÉG

ZSÁK- és PONYVA-

gyára, Budapest, V.,
Nádor-utca 31-33.
egyike az ország legmegbízhatóbb beszerzési forrásainak.
**szalmaszák,
fejpárna,
pokrócz
ponyvakölcsonzés.**

Kékkövet

98%
azonnal szállít
kg.-ként 15 K-ért.

STERN HENRIK
BUDAPEST,
BAROSS-TÉR 2/I. SZ.

Törvényesen védve.

Reitter Oszkár

nagybecskereki főkapitány és fajbaromfi tenyésztőnek nagyszerű találmánya

a „PATKÁNIN”
patkányirtó szer (nem mérge) mely emberre és házi állatokra nem ártalmas.

1 adag ára 2 korona mely elegendő körülbelül 60-70 patkány irtásához.

Minden adaghoz használati utasítás van mellékelve.

A biztos eredményért jótállás! Lemertető prospektust, melyben le van írva, hogy különféle gazdaságban hány adag használandó. Kérésre ingyen küld Reitter Oszkár főkapitány Patkánin gyárának vezetősége Nagybecskereken.

Megjelent!

a Köztelek Olcsó Könyvtára VII-ik évfolyamának 1-2. száma, a zöldséghiány miatt nagyon aktuális :: ::

Bolgár-kertészet.

Írta: Végh Kálmán Mátyás.

Ára portómentes küldéssel

2 K 20 fill.

Kapható

Lapunk kiadóhivatalánál.

Budapest, József-utca 15.

Olajipar Társaság

Központi igazgatóság:

Budapest, VI. kerület, Andrássy-ut 12.

Telefon: II-62, 141-27. Sürgőnczim: Olajip, Budapest.

Gyártelepei: Budapest-Rákospalota, Wien, Triest.

Termékei: Repce- és egyéb égőolajok, különféle gépkenő- és hengerolajok, merev gépszir, vaselin, petroleum, benzin, benzol, motorhajtó- és motorkenőolajok, autóolajok, étolaj. Különféle olajpogácsák stb.

Hirdetéseket

felvesz a kiadóhivatal.

WOHANKA ÉS TÁRSA

Budapest, V. ker., Vilmos császár-ut 76. szám.

Nyersolajmotorok,
nyersolajlokomobilok
minden nagyságban
azonnal szállíthatók.

Olcsó üzem, tökéletes szerkezet, tartósság, nyugodt járás, egyszerű kezelés stb.

Gazdasági malmok

nyolcféle nagyságban gyorsan szállíthatók.

Malmaink tészta-, főző- és kenyérlisztet, finom és lisztes darát állítanak elő a legmagasabb kiaknázás mellett.

STAHEL és LENNER

trieur- és lemezlyukasztó-gyár

BUDAPEST, VI., Angyalföld, Országbiró-utca 44-46. sz.

Ajánljuk **TRIEURJEINKET** és **OSZTÁLYOZÓ GÉPEINKET** gabona és hüvelyesek tisztítására és osztályozására.

TÖREKROSTÁK és mindenfajta **LEMEZROSTA** gőzcséplőgépek számára.

MEGJELENT!

KODOLÁNYI-féle 1917. évi

MEGJELENT!

GAZDASÁGI ZSEBNAPTÁR

teljesen átdolgozva és kibővitve, súlyra nézve könnyebb s így tényleg zsebben hordozható.

57-ik évfolyam.

Ára helyben 2 kor. 80 fillér.
Ajánlott postai szétküldéssel
3 kor. 25 fillér. Utánvétellel
küldve 3 korona 45 fillér.

Megrendelhető a GAZDASÁGI LAPOK kiadóhivatalában, Budapest, VIII. kerület, József-utca 15. szám alatt.

GAZDASÁGI LAPOK

Alapította KORIZMOS LÁSZLÓ
1849-ben.

MEZŐGAZDASÁGI HETILAP.

VEZÉRELV:
Hozzunk mezel gazdaságunkba
helyes arányokat.

ELŐFIZETÉSI FELTÉTELEK:

Egész évre . . . . . 20 kor.
Fél évre . . . . . 10 ;
Negyed évre . . . . . 5 ;

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VIII., József-utca 15. sz.

Az „Állattenyésztési és Tejgazdasági Lapok” ingyen mellékletével.

A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőséghez, az előfizetési és hirdetési pénzek a kiadóhivatalhoz oszlanak.

HIRDETÉSEKET

a lap kiadóhivatalához
Arjegyék ingyen és bérmentve.
Hirdetési mellékletek jutányos árun fogad-
tatnak el.

TELEFON: József 40—66.

Az e lapokban foglalt cikkekért minden utannyomási jog
fentartva.

TARTALOM.

Szemle	Lap
A magyar buzanevesítés kérdéseiről és a nevesített ma- gyar buzafajtákról. — Grabner Emil...	574
Béna család gépgondozó. — Ifj. Spornon Pál	576
A többtermelésről. — H. J.	576
Kérdések és feleletek	
Kérdések: Milyen almafát ültessék...	
Feleletek: Milyen almafát ültessék...	577
Hírek	577

Szives figyelembe.

Tisztelettel kérjük t. előfizetőinket, a kik az előfizetési díjakkal még hátralékban vannak, az előfizetési díjakat lapunk kiadóhivatalához beküldeni sziveskedjenek.

Előfizetési díj:

Egész évre 20 kor., félévre 10 kor., negyedévre 5 korona.

Tisztelettel

a „GAZDASÁGI LAPOK”
kiadóhivatala.

Budapest, VIII., József-utca 15.

SZEMLE.

(Időjárás és gazdasági helyzet. — Hátrányos vízszabályozás. — Sertészsír és egyebek. — Nem ártana néhol a kormánybiztos. — A H. T.-ra fogott dolgok. — Nagybankok mezőgazdasági terjeszkedései.)

Azt gondolná az ember, hogy tavasz van újra, oly melegen süt a nap, olyan pompásan gyarapodnak az őszi vetések s a szegénység nem kis öröme, még most deczemberben is mezitláb tiporják nem egy helyen a szántó suhanczok a barázda fenekét a jól hasogató ekék után. Bizony volt öröm hallani, mikor a hét elején azt mondta egyik-másik gazdatárs, hogy már csak 6 napi szántánivalója van, aztán kész az őszi talajmunkával és elkezdheti a trágyahordást. Így hát mire e sorok megjelennek, a legtöbb kisbirtokos befejezte a szántásokat, míg a közép- és nagybirtokosok már legnagyobb részben a hó elején téli pihenőbe küldhették az ekéket. Zala megyéből a következő értesítést vettük: »Kedvező időjárás folytán a szántás és az őszi elvetése rendben ment, szépen ki is keltek. Az állatállomány a réteken és legelőkön még elég táplálékot talál s így a kiteletetés nem lesz nehéz. Most folyik a tavasziak alá a szántás, szö-

lőkben a trágyázás, bujtás és befedés. Az újborért ígérnek hectoliterenként 220—310 koronát, minőség szerint.«

A dohánytermelés, mint halljuk, igen gyengén ütött ki sok helyen. Egyik vidéken, mint értesülünk, 5—6 q között van az átlag és a mult évi osztályozást s a mai beváltási árakat véve alapul, egy kat. hold dohányért kap a tulajdonos tisztán 90 koronát (ugyanannyit a feleskertész). Csakhogy ezenkívül a kertésznek kell 1 hold földet adni, lakást, fűtést, világítást s nagyon sokszor fuvart is, eltekintve a kisebb szolgálmanyoktól, melyek gyakran szoktak előfordulni. Mindezt egybevetve tulajdonképpen 2 hold föld hozama nem nagyobb 70 koronánál, már pedig azon a vidéken a faluhoz közelebb eső táblák egy holdjéért is szívesen megadnak ennyi haszonbért a kisbirtokosok vagy zsellérek, földnélküli Jánosok. Tetemesen többet hozna az a föld burgonyával bevetve, mi közlelemzési szempontból is határozottan előnyösebb volna; mert míg a dohány csak élvezetet elégít ki, addig a burgonya táplálék és — mint egy német tanár megállapította — egy hold közepes termése 20 embernek egész évi élelmére elég, míg a buza vagy más gabonaféle csak 12—16 egyéneknek táplálkozási szükségletét bírja fedezni.

Az állatállomány egészsége javulófélben van, ámbár, mint a hivatalos kimutatások tanúsítják, ragadós betegségekből még untig elég van hazánkban. Mindenesetre nagy előny, hogy még mindig kint legelhet a lábasjószág és a téli takarmány nagy része meg lesz takarítva.

Véletlenül s szemeim nem kis veszedelmére, dohányzó szakaszba kerültem, de ezuttal nem bántam meg, mert tanultam megint valamit.

— Milyen volt a termés, szomszéd ur? — kérdem Zs... folyó menti birtokost, mikor vele a vasuton találkoztam a minap.

— Köszönöm, rossz, — volt a lakonikus felelet. Azután a rossz kapadományból készült szivarka bodor füstje mellett kissé felmelegedve, — mert bizony reggel még hideg volt a fülke — elmondta, hogy kat. holdanként alig volt 5—6 q-nál több a gabonákban szemtermés, már pedig ez a mostani magas cseléd- és napszám-bérek mellett mindennek inkább mondható, mint jónak. Mikor látta, hogy kérdőjelle vált az ábrázatom, elmondta azt is, mi az oka a gyenge átlagnak.

„Földeim lapályos fekvésűek s mélyrétegű homokos erre felé a talaj. Azelőtt is mindig, ugyszólván évente volt „szerencsétlenségem“ a talajvízhez, de hát a mint jött a „földárja“ — mint itt nevezik — azonképpen hamarosan el is tűnt. Hanem a mióta boldogítottak az agyonszabályozásokkal és belvizlevezetésekkel, azóta meg va-

gyok „átkozva“ a majdnem állandó fakadó vizekkel, melyek alulról törnek fel s borítják el legszebb szántóföldeim 30—35%-át úgy, hogy a legszebb őszi rozst, buzát éppen úgy kiölik, mint az árpát és zabot, sőt még a cukorrépában is legalább 25% kárt okoztak.“

Fejcsóválásomra, mert azt hitte hitetlenség-ből ráztam fejemet, megmagyarázta, hogy birtoka egyik belvizlevezető társulat legelső szögletében van, hol a csatornák már összejönnek s a nagy folyóba ömlenek s miután sokszor meg-esik, hogy az őket befogadó folyó vízszintje magasabb, mint a csatornák tartalmáé, töltések közt huzódnak a kanálisok. Ezen gátakat jól megcsinálták, nem eresztnek azok át egy csepp vizet sem, hanem az anyatermészet volt hozzá mostoha, mert áteresztő talaja már az 1—2 napig álló viznek utat enged. A mig tehát a szomszédos s a birtokot átszelő csatornában magasabb a vízállás, mint talajának felszíne, addig a fakadó viz nem tűnik el földjeiről. Ennélfogva mig a társulat felső és közép részén a belvizrendezés áldásait élvezik, addig ő csak átkait szenved, de azért a költségekhez a járulékokat pontosan be kell fizetni, ez ellen nincs orvosság, nincs gyógyír.

Volna egy mód birtokának megvédésére, ha az át nem eresztő talajrétegig (a mi néhol 2 méternyi mélységben van), betonfalat huznának a csatorna mentén; de hát ez oly költség lenne, melyet megfizetni sem a társulat, sem ő nem hajlandó. Avagy ha egész birtokát apró kockákra osztva, ágyásokká változtatná, melyek között keskeny vizárkokkák folydogálnának s ezek medrétől kiásott föld emelné a talaj szintjét, de akkor csak kertészeti műveléssel lehetne a gazdálkodást folytatni, a mi ez idő szerint nálunk 1000 kat. holdon még sem kivihető, no meg bizony drága ez is.

Azt szokták mondani, hogy ha az Isten akarja a kapanyél is elsül, ez igaz lehet (én ugyan még nem láttam), de az is tény, hogy sokszor a fegyver visszafelé sül el (ez már tényleg nagyon sokszor megtörtént). Így vagyunk most mi magyarok a sertések dolgával, mert bizony — valljuk be az igazat — a katonai requirálásokkal nem disznót, de bakot lőttek sok helyen. Multkori mellékletünk az Állattenyésztési és Tejgazdasági Lapokban egy rövid cikkben rámutatott egyik szakértő munkatársunk, hogy miként kellene eljárni a katonai requiráló közegeknek, de azóta már napilapokban is olvashattuk és a fővárosban unos untig hallottuk, hogy nem szakértők vannak megbízva a sertések átvételével s nemcsak hizottat, de félig, sőt semmit sem hizottat, tehát soványat is levágnak, így a husmennyiséget talán-tán össze tudják szedni, de

TAKARMÁNYDARA
TENGERICSUTKÁBÓL

a LANZ-féle őrlőgéppel! Az eddig csak tüzelésre használt tengericsutka mint KITÜNŐ TAKARMÁNY értékesíthető.

Eredeti
amerikai

CASE

gőzszántó-
gépek,
a c z é l
c s é p l ő k.

STOVER amerikai benzinmoto-
rok és lokomobilok.

AJÁNLATTAL
SZOLGÁL!

HAHN ARTHUR és TÁRSAI BUDAPEST, VIII. KERÜLET, ÜLLŐI-UT 52g.

Sürgönczim: **CASE BUDAPEST.**

már a szalonna, illetve zsír tömegét képtelenek megszerezni, hiszen az a kisujjnyi vastag szalonna nem elégítheti ki a hadsereg igényeit. Aztán mi lesz a sertésállományból, ha egyes vidékeken minden disznót az élelmezés czimén feláldoznak, még a fejletlen süldőket, a vemhes és malaczos anyákat is? Tessék a requirálást több vidékre kiterjeszteni, de csak a teljesen kihizottakat, a készeket leöletni, a félhizottakért ismét 1—2 hónap múlva ugyanoda visszatérni és így tovább. Végeztessék a requirálást szakértő egyénekké, hisz elég gazdatiszt, bérlő, földbirtokos, gazdaságbeli altiszt, hentes, mézárós, gazdasági tanár stb. szolgál a hadseregben, tessék azokat ily működési körbe belevonni. Hogy miként szállítsák az élő vagy leölt sertést, azt a mi szakértőnk a múlt héten megírta, nem akarom azt itt ismételni.

A polgári lakosság ellátásában is helyenként bajok vannak a sertésus és zsirnál, mert most, hogy a már itt-ott megkezdődött requirálásnak híret vették, annyira megrémültek egyes gazdátársak, hogy a kényszereladást nem akarván bevárni, a még félig sem kész sertéseiket nyakrafőre leölik és piacra viszik, azért van akárhány piac (így a debreczeni is) zsufozásig tele hizott disznókkal s vehet ezeken a pénzes halandó annyi húst, zsírt, szalonnát, hájat, a mennyi neki jól esik; nem szorult a zsírjegy korlátai közé. Az enyhe időben aztán esznek is ám nemcsak a husos, de a husmentes napokon is sertéspecsenyét, töpörtyüt stb. A hatóságoknak, kint a vidéken, különösen a kisvárosok és községekben a népet fel kellene világosítani, óva inteni az ilyen eljárástól, figyelmeztetni, hogy ezzel a tulkorai tömeges sertésleszurással nemcsak önmaguknak ártanak, hanem a köznek is, kivált a nem termelő fogyasztó közönség ellátását — majd a tavasz és nyár folyamán — fogják óriásilag megnehezíteni. A népet készakarva félrevezetőket ki kellene puhatolni s szigorúan megbüntetni. Azt is meg kellene értetni a néppel, hogy a requiráláskor megkapják állataik maximális árát, tehát ezen hivatalos eljárástól ne féljenek.

Hisszük és reméljük, hogy a szigorú, erélyes és végtelen igazságos közlelmezési elnök (a milyenek őt a felvidék ismeri) ezen a téren is meg fogja találni a kibontakozás igaz útját, csak idő kell hozzá; csak nyujtsanak a hatóságok is segédkezett a nagy mű felépítéséhez s ne várjanak mindent az elnöktől.

*

Öreg ur volt a földbirtokos, ki vissza vonult a mezőgazdasági tevékenységtől, de hogy mégis legyen valami kis foglalkozása, egy csekélyebb méretű ipartelep vezetését fenntartotta magának. Most, hogy a falu népe háboruba vonult, az erősebb férfimunkára csak orosz foglyokat tudott szerezni s azokat természetesen élelmezni is kellett. Elejével, mikor még a környéken volt elegendő élelmiszer s be lehetett mindent, habár kissé a rendesnél magasabb áron is, szerezni, alig volt baj. Utóbb azonban mindig kellemetlenebbé vált a helyzet, mert a vidék lakosságának feleslege nem volt elég a muszkák ellátására. Ott volt ugyan az ő saját külön bérlője, de — miután 1917 áprilisban a távozás mezejére lép s helyét más foglalja el — csupa boszszuból semmit sem ad el neki, pedig van gabonája, burgonyája, teje stb., a mit szívesen venne tőle. Sőt még többet mondok, ez az akaratos bérlő az ujnak semminemű vetőmagot nem hajlandó a legmagasabb árban sem átadni s miután a szerződés ez iránt nem intézkedik, a hatóságok tehetetlenek vele szemben; nem tudják semmire kényszeríteni. A burgonya központ sem tudott az új bérlőnek, sem az ipartelep oroszainak burgonyát szerezni ez ideig s csak azt a sovány reménységet nyujtotta nekik, hogy nézzenek el, vagy tudakozódjanak majd február hó folyamán, akkor talán majd lehet valamit csinálni. No hát ezzel a biztatással nem lagnak jól a muszkák, az bizonyos, hanem ha hamarosan esoda nem történik, bizony az 1 millió alaptőkével felállított ipartelep egy pár hét múlva be fog kelleni zárni, noha munkával el vannak halmozva. Hogy pedig az új bérlő hol szerez vetőburgonyát s a most szántott földjéből mennyi fog ugarnak maradni (mikor a kormány azt rendeli, hogy egy talpalatnyi föld se maradjon bevetetlenül) és miből fogja azt az 500 hl. szeszkontingenst kitermelni, a mit elődje hűségeen megcselekedett, sőt sokszor (mint az idén is), pótkontingenst is kapott s ezt is kigyártotta. Községi előjáróság nem mer a nagyságos bérlő

urral kikezdeni, a vármegye urai igen messze vannak s nem is találnak paragrafust, a melyet részabádhathatnának a zabolázatlan egyéniségre, itt csak a kormány hatalmának volna joga rendet teremteni a mai rendkívüli háborus időkben. Ilyen és hasonló megbotránkozásunkat előidéző dolgok ugyszólván mindennapiak ma, ezek ellen vasmarku, teljhatalmu kormánybiztosoknak kellene teljes eréllyel fellépni. És még egyet: olyan gazdának, ki paragon hagy földjeiből csak egy holdat is — ha hadköteles — a tényleges szolgálat alóli fölmentést azonnal vissza kellene vonni. A mint ezt a rendeletet közhírre tennék, tüstént felszántanák a hazánkban már ezer hold számra felszaporodott ugarokat s tavasszal el is vetnék, arra mérget vehetünk. Tessék kísérletet tenni!

*

Vannak egyes falvak, melyeknek jámbor lakosságára mindent ráfognak, nemcsak a gonoszok, hanem a trefakedvelők is. Ilyen jó médiummá kezd válni már minálunk a H. T., mert igazán alig rándul ki az ember vidékre s összejön egy pár gazdával, azonnal megindul az adomázás, melyeknek tárgya többnyire a H. T. eseményeiből kerül ki. Vajjon ezen esetekből mennyi a ráfogás, mennyi a tényleges való s mennyi az, a mi megtörtént ugyan, de már réges-régen mással és nem a H. T.-vel, azt megállapítani nem érzem magamat hivatottnak. Egy ilyen „mondták“ esetet érdemes leírni.

Valaki eladott néhány waggon gabonát a H. T.-nek, mikor már nagysokára el lett szállítva a termény egyik vidéki nagy malomba, nyirkosnak találták az árut, hivatalosan mintát vettek belőle, azt zacskóba tették, lepecsételték és megindult az eljárás a tőzsdebiróság előtt, mert a döntő szerep, mint ily esetben rendszerint, ezuttal is a gabonabörzét illette. Hogy-hogy nem, késett az elintézés napja, a felek felvonulnak a tőzsdeház, a malomigazgató hozza — mint valami diadaljelvényt a mintát — a tőzsde szakértői tüzetesen átvizsgálják a zacskó egész tartalmát s egyhangulag megállapítják, hogy a gabona száraz, kifogástalan s annak maximális árát minden levonás nélkül tartozik a H. T. kifizetni. Mikor már a boldog eladó mosolyogva halad lefelé a lépcsőkön, utoléri a hosszu orral kullogó malomigazgatót, kérdi tőle: „Igazgató ur, hol tartotta a mintát?“ „Hát az irodában a Wertheim szekrényben.“ Látja kérem, kedves uram, maga nem érti a csiziót, hogy jövőre ne járjon úgy, mint ma, azt a tanácsot adom, hogy ha még egyszer nyirkos gabonáról van szó, a a mintát ne a kanczeliáriában, hanem a pinczében tartsa. Alászolgája.

Olykor azonban komoly panaszok is merülnek fel a H. T. ellen. Ilyen az is, mit egy Dunamelléki földbirtokostól hallottunk, hogy, mert kevés zsákot küldtek s zsineget éppen nem adtak a zsákokhoz, noha nemcsak ki lett kötve, de külön fel is lett erre a H. T. megbízottja szólítva, kénytelen volt az eladó több (azt hiszem 7 drb.) zsákot és az összes zsineget kölcsön adni. Azóta levélben, sürgönyileg, személyesen stb. kérte a darabonkint 6 koronát testvérek között megérő zsákok és zsineg árát, de nem tudott — noha már innen-onnan fél éve annak — egy árva vasat sem kivásalni a H. T.-től. Már ilyen vádakát még sem volna szabad a H. T.-nek magán, illetve bizományosain száradni engedni s az ilyen valóban csekélyiségeket ki kellene hamarosan egyenlíteni.

X. kilovagol reggel a messze a pusztá végén működő cséplőgépjéhez, észre veszi, hogy szemetes a buza, azonnal megállítja a gépet, más rostákat tétet bele, nagyobb széllel dolgoztat s íme kitűnő tiszta gabona az eredmény; de mire ő a magtárba ér úgy dél felé, addigra össze lett öntve az egész buza s így mintegy 30 zsák kissé szemetes áru került 12 waggon közé, de átlag nem hogy 5% szemét, vagy idegen alkatrész lett volna a gabonában, hanem 2% sem volt, mégis kifogásolták a szállítmányt s lefogást eszközöltek árából. Ilyesmi gyakori, a békeszerető ember belenyugszik, azt mondja: „üsse part“; a vérmes perre megy s esetleg még ugys fordul a koczka, hogy ő veszít, de sokszor a H. T. sem nyer. Kerülni kellene az ily surlódásokat.

*

Gazdátársak között sokat beszélnek Ereky Károly előadásáról s egybehangzó a gazdák azon véleménye, hogy a t. igazgató igen jeles mérnök lehet, de közzgazdasági nézeteivel egyet nem érthet az, ki hazánk boldogulását szíven

viseli. Már Korizmics megmondotta vagy 70 év előtt, hogy hozzunk mezőgazdaságunkba kellő arányokat, az pedig nem lehet jó arány, ha a hazai földek legnagyobb része nagybankok kezése alá kerülne. Meg kell lenni a kellő aránynak a nagy-, közép- és kisbirtokok között, mert mind a három birtokkategóriára szüksége van minden rendezett államban. Hogy miért, arról nemrég e lapok hasábjain a középbirtokos című cikkben részletesen megemlékeztünk.

Tegyük fel, hogy a kisbirtokosság legnagyobb része éppen úgy megszüntethető volna, mint fájdalom, a középbirtokosság száma a legkisebbre szorult manapság, akkor az eddig önálló kisgazdák nem lesznek hajlandók cseléd-sorba állni, hanem inkább vándorbotot ragadnak s elmennek oda, hol még virul a szabadság fája és ha nehéz, fáradtságos is a végzendő munka, de saját maga ura a gazda, nem pedig más szolgálja, hogy ne mondjuk — fehér rabzolgája. A háború folyamán megismerik gazdáink külföld nem egy országát és ha idehaza nem találják meg a tisztességes megélhetés módját, akkor majd a Balkánra, vagy Török- és Oroszországba költözködnek át, szereznek birtokot s az amugy is megfogyott magyarságot most már nemcsak Amerika, hanem a keleti tartományok vonzereje is apasztani fogja. Ide Magyarországra pedig betolakodnak az éppen nem kívánatos idegen elemek és elmondhatjuk a költővel, hogy a magyar „nem lelé honát a hazában.“ Hogy honvédelmi szempontból a haza gerince éppen a gazdaelem, azt az óriási harcok napnál fényesebben beigazolták a folyó világháboruban; de hogy a jövő szolgalmassága mint katoná mennyire leendő megbízható, azt még a legultramodernebb próféta sem tudná megmondani.

Attól ne fájjon a nevezett előadónak s nézet-társainak feje, hogy egy pár millió q-val kevesebbet terem a hazai föld, ha részben kisbirtokosok gazdálkodnak rajta, mert ha jó tanítómesterei lesznek földmivelő népünknek, ha rendelkezésükre fognak állani az anyagi eszközök oly előnyös alakban, mint pl. Németországban, akkor majd a mi józan eszű s elég éles elméjű polgáraink is meg fogják tudni mutatni, hogy emelkednek a termésátlagok s a tőlük nem függő időjárás hátrányok befolyását leszámítva, csakhamar utol fogják érni hű szövetségesünk gazdaságainak hozamát. A mi népünk szereti a földet s tud is dolgozni és ha meg lesz adva a mód hozzá, hogy a munkát és egyebeket a lehető legjobb alakban adja meg a földnek, akkor a siker nem maradhat el.

Ezt elérni legyen főtörekvése azoknak, kik vezető szerepre hivatottak s boldog lesz még e hon.

A magyar buzanemesítés kérdéseiről és a nemesített magyar buzafajtákról.

Írta: Grabner Emil.

Nagy élvezettel olvastam a Gazdasági Lapok f. évi 45—47. számaiban várad Szabó János valóban értékes és szakavatott fejtegetéseit a buzanemesítés kérdéseiről és nagyon örvendetesnek tartom, hogy ez az elsőrendű fontossággal bíró ügy immár gyakorlati oldalról is megvitátás alá kerül, mert a magyar buzanemesítés egészséges és teljes foku kifejlődését csakis úgy remélhetjük, ha a nemesítő törekvései a gyakorlati termelő gazdák részéről megértésre találjanak. Ezt a czélt a fenti fejtegetések nagy fokban előmozditják és hogy mennyire szükség van erre és hogy, sajnos, sok gazda még mennyire tájékozatlan a felől, hogy miképpen kell a nemesített buzákat felülbírálni és azokat gyakorlatilag kihasználni, azt legjobban mutatja az a levél, melyet várad Szabó a közlemények végén idézve ad közre.

Íme egy példa arra, ha valaki 3 éven át nem tartotta érdemesnek kipróbálni a nemesített buzákat és most, ha kipróbálja, nem úgy fogja azt tenni, hogy külön egymás mellé veti azokat, hanem összekeveri egymással, sőt a gazdasági buzával is. Ez bizony *sulyos tévedés* és így valóban kár a nemesített buzák vetőmagjára pénzt, a vetésükre munkát áldozni, mert, ha azokat ily módon — enyhén szólva — összepecsolták, a termelésüknek nem lesz meg a kívánt eredménye. Az ilyen gazda jobban teszi, ha újabb három éven át vár és, úgy mint eddig, mások vetéseiben kritizálja a nemesített buzákat, aztán ismét három évig vár és így tovább, mert a nemesített buzák az ilyen gazda kezébe tényleg

nem valók, miután hibás eljárása folytán nem teremhetnek neki többet, mint a régi fajtája.

A tiszta jellegben kitenyészített nemesített buzák összekeverése csakis akkor lehet jó, ha alapos kipróbálás után biztosan tudjuk, hogy az adott viszonyoknak valamennyi összekeverendő fajta jól megfelel, mert a rosta és triór, meg a kifogástalan termelés csak nagyon megbízhatatlanul végzi el a selekció munkáját. Ezenkívül csakis olyan fajták keverhetők össze jó eredmény reményében, a melyek pontosan egy időben érnek, mert a mint tudjuk, a nemesített buzák között vannak korábban és későbbben érők és ha erre nem vigyázunk, a kevert vetésben az érési különbségek miatt állanak be sokszor nem jelentéktelen veszteségek. A nemesített buzáinknak éppen az egyik legértékesebb tulajdonságuk, hogy az egyes fajták egyöntetűek és ha nem az összes tulajdonságaik [figyelembe vételével, vagyis céltudatosan állítjuk össze a keveréket, akkor zagyváltót kapunk, a melynek semmiesetre sem lesz meg a kívánt értéke. Ez a dolog csaknem olyan, mint a borok házasítása, céltudatosan keverve kaphatunk jobbat, de ha a régi nemesítetlen fajtát is belé keverjük, annyi, mintha a borba vizet öntünk, ezzel bizony a termelt fajta jobba nem válhatik.

Részemről egyébként a nemesített buzákat céltudatos összekeverését is csak akkor tartom megokoltnak, ha a gazdaságnak olyan kevert földje van, hogy a táblákon különböző minőségű talaj (homokos, agyagos) foltonként váltakozik. Ez esetben a talajnek megfelelően kiválasztott nemesített buzákat összekeverésével jobban kihasználhatjuk az adott viszonyokat, mert a táblákat a talajnek szerint váltakozó folton külön nem vethetjük, más esetekben azonban csaknem mindig a tiszta vetés adja a legteljebb eredményt, mert így a fajta teljes fokban kifejlésztheti az értékes tulajdonságait. Éppen ebben rejlik a fajtatisztaság nagyobb foku termelési értéke.

Hogy a fajták összekeverése és különösen a közönséges buza hozzákeverése mennyire lerontja a fajta termelési értékét, azt legjobban bizonyítja a régi buzanemesítő munkálatok sikertelensége. A mint ismeretes, régebben a módszeres tenyész kiválasztással, vagy tömegkiválasztással úgy dolgoztak, hogy a nemesítők a kiválasztott és kereszttül-kasul felülbírált legjobb buzatövek magját nem tövenként elkülönítve vetették el, hanem együttesen. A következő évben az így nyert terméskből megint a legjobb töveket kiszedte, ezek magját ismét, tekintet nélkül a tövek botanikai jellegére, újból összekeverve vetették el és a magyar buza nemesítése terén évek keserves munkája után sem jutottak eredményre. Voltak nálunk olyan gazdák, a kik 15 évig folytatták ezt a munkát és az így kevert buzafajtájuk végül a szántóföldi termelés körében alig volt jobb, mint a régi fajta, kedvező esetben legfeljebb csak 1 q-val termelt többet kat. holdanként.

A mit a régi nemesítők a buza tövenkénti átválogatásának ellenére, az anyag összekeverése folytán kinosan gondos munkájukkal nem tudtak elérni, azt a fenti levél írója bármilyen jó míveléssel tisztítással, még kevésbé érheti el, azért súlyos tévedés az erre vonatkozó állítás.

Nem szólanék hozzá a fenti levélhez, ha csak ez az egyetlen eset merülne fel, de már többször olvashattuk, hogy jó rostával és triórral is lehet jó fajtákat létesíteni. Vetőmagot igen, de jó fajtát nem. A nemesítő munkája éppen abban válik értékessé, hogy a nemesítendő fajtát elemeire bontva, a legjobb fajtaelemeket külön választja az értéktelenekektől és ily módon megszerkesztve azokat a kevésbé értékes versenytársaktól, a melyek a fajtakeverékben igénytelenségük révén jobban elszaporodhatnak, megjavítja a fajtát és általuk a terméskből is. Ezt a jobb míveléssel és tisztítással elérni nem lehet és még kevésbé azt, hogy így minden tulajdonságaikban a viszonyainknak megfelelő fajtákra tehesünk szert.

Az, hogy a nemesített buzákat vetései legtöbbször ritkábbak, mint a régi buzáé, leggyakrabban annak az eredménye, hogy a nemesített buzákat magja legtöbbször nagyobb, mint a régi buzafajtáé és ha ugyanazzal a vetőgéppel állítással vetik, vagy súlyra ugyanannyi magot vetnek belőlük, természetesen kevesebb növény jut egy

területegységre. Ezeknek a buzafajtáknak erősebb szalmája azonban nem éppen a ritkább vetésállomány eredménye, hanem legtöbbször a fajtatulajdonság, mert az anyatorzsek kiválasztásánál a nemesítők a szalma szilárdságát is figyelembe veszik.

Azt hiszem, hogy a nemesített buzafajták körüli tévedéseket és azok hibás megítélését legjobban úgy lehet helyesbíteni, ha röviden ismertetem, hogyan és mint van a magyar buzanemesítés beállítva, mely irányok és célok felé halad, milyen fokon áll az most, így talán majd nagyobb foku megértésre találunk a gyakorlati gazdák körében, mert e nélkül a nemesítőink hiába dolgoznak, mert egyiknek sem az a célja, hogy bármilyen fajtákat reá köszön a termelő gazda nyakára, hanem mindegyiknek az, hogy a viszonyai között legjobban fajtákat létesítse és ha ezek széles körben is beválnak, a végső célunk az, hogy az így létesült fajták elterjesztésével az egész ország termésátlagainak fokozását előmozdítsuk.

Ezt a feladatot a termelő gazdák megértő támogatása nélkül nem valósíthatjuk meg, mert a hány ház, annyi szokás, vagyis a hány gazdaság, annyiféleképpen változó termelési viszonyok és eltérő igények vannak a termelői fajta iránt, de végső eredményben, ha sok helyen kipróbálják a fajtáinkat és a termelési eredményét velünk közlik, akkor a beérkező számos adat alapján kiválik az átlagszámokban az, hogy melyik fajta mely viszonyok között a legjobb és az így nyert eredményeket azután közérdekűen hasznosítjuk mindenki javára.

A termelő gazdák ilyen fajta kipróbálásával nem sokat kockáztatnak, mert ha például 3 vagy 4 fajtából szereznek be egy-egy holdra vetőmagot, csak a közönséges buza és vetőmag ára közötti különbséget szabad költségként számítani, mert hiszen a saját buzája megmarad és eladható. Ez az ártöbblet és vetőmagszállítási költség, meg a kísérleti vetés költsége is együttessen nem olyan nagy, hogy azt ne lehessen áldozni olyan buzafajtákra, a melyek minden valószínűség szerint kat. holdanként 2 q körüli magterméstöbbletet szolgáltatnak, vagy egyébként jobbak, mint a régi fajta.

Hogy a nemesítők legjobb emberi tudás szerint jobb fajtát bocsájtanak forgalomba, mint az ő régi fajtájuk, azt természetesen találhatják mindenki, ha meggondolja, hogy ha nem így volna, a nemesítő nem vetné ezeket a fajtákat saját területén több száz, de leglőbbször több ezer holdon. Ebben a tekintetben tehát biztosak lehetünk, a kérdés csak az, hogy a nemesítő gazdaságában bevált fajták hogyan válnak be más termelők gazdaságában és erre csakis azok közvetlen kipróbálása adhatja meg a biztos feleletet.

Ennek előrebocsájtásával eljutottam arra a pontra, hogy a magyar buzanemesítés céljait, feladatát és mai fejlődési állapotát ismertethessem, a minek alapján a nagyobb foku kölcsönös megértést reményelem.

A mint ismeretes, hazánkban a magyar buzán kívül a diószegi, somogyi tar és szörványosan más buzafajták is termelődnek. Mindegyiknek megvan a maga, bár nem élesen körülhatárolt, de elég határozott körvonalu termelési körzete. Ez a körülmény, mely önmagából alakult ki, azt a természetes konzekvenciát nyújtotta nekünk a magyar buzanemesítő munkálatok tervszerű megindításakor, hogy ne csak a magyar buzát, hanem a többi nálunk honos értékesebb buzafajtákat is nemesítsük és pedig nem akárhol, hanem mindegyiket a maga termelési körzetében, a megfelelő viszonyokkal bíró gazdaságokban.

A munkálatok megindításakor tudtuk azt is, hogy a mi magyar buzánk nemcsak a gabonatorzsdé által megállapított (hánsági, tiszavidéki stb.) körzetek szerint, hanem növénynemesítő szempontból vidékek, sőt gyakran gazdaságok szerint más és más jellegű, úgy hogy a kiválasztott tenyésztörzsek általános jellege más volt Csongrádban, Békésben, Arad vagy Bihar megyében (nem megyék, hanem a termelő gazdaság szerint változóan). Ezen általános jellegen belül az egész tenyésztörzsek közötti fejlődés, érés, termőképesség stb. tekintetében minden egyes helyen nagyon jelentékeny különbség mutatkozott.

Ebből a két körülményből természetesen az következett, hogy nemcsak egyes helyeken törekedtünk a magyar, diószegi és somogyi

tar buzákat nemesítését felkaroltatni, hanem különösen a magyar buza nemesítését, lehetőség szerint minden fontosabb vidéken, hogy így a meglévő helyi fajta legjobb elemeit kitenyészítve, szerves munka végzettségük a honi buzafajtánk megjavítására.

Eszerint nemcsak az a néhány buzanemesítő dolgozik, a kinek buzafajtái ez idő szerint forgalomban vannak, hanem most már minden termelési körzetben többen vannak, de a kik később kezdtek meg ezt a munkát, azok fajtái természetesen csak a későbbi években kerülhetnek forgalomba.

Nemesítőink minden egyes helyen úgy dolgoznak, hogy a nemesítendő fajtát első sorban elemeire bontják, vagyis a szántóföldi vetésből évről-évre kiválasztják aratás előtt a legjobbnak ígérkező buzatöveket és ezek felülbírállása után minden egyes buzatő magja külön parcellára vettetik, a későbbi évek folyamán sem kevertetik össze és mert a buzánál rendszeren tisztán öröklődnek át a kiválasztott tövek tulajdonságai, az ivadékok egyöntetűek és így a szaporítás folyamán végzett állandó felülbírállás, később a legjobbak szántóföldi szaporítása folyamán azok termése és termelési értéke alapján tartatnak meg a legjobb tenyésztörzsek, a melyek azután mint a régítől eltérő és a nemesítő gazdaságában jól bevált új fajták kerülnek forgalomba.

Minél dusabb és változatosabb tenyészanyaggal dolgozik valamely nemesítő, minél behatóbban vizsgálja át a nemesítendő fajtát, eddig fel nem talált új típusokra és minél gondosabban vizsgálja át a már kiválasztott tenyésztörzseket annak gyakorlati értékére, annál biztosabb és nagyobb foku eredményekre jut a fajta megjavítása terén. A felületesség, vagy az egyoldalúság sehol sem bosszulja meg magát annyira, mint a nemesítés terén, a hol ilyen esetben évek munkája után megtörténhetik, hogy a nemesítés csak gyenge, vagy semmi eredményre nem jut, de ezt már a saját gazdaságában végzett kísérleteknél is felfedezi, azért valóban rossz fajta nem kerülhet forgalomba.

A vázolt munkából és abból a körülményből eredően, hogy különösen a magyar buza dus tárháza az egymástól formai és élettani szempontokból lényegesen eltérő fajtaelemeknek, természetszerűen az következik, hogy a nemesítő végeredményben nem egy, hanem — különösen ha gondosan vizsgálta át a nemesítendő fajtát — több és gyakran nagyobb számú olyan fajtahoz jut, a melyek a viszonyai között mind jobbak, mint a régi fajta és azoknak különböző szempontból (termés, rozsdáállóság, magminőség stb.) nagyobb a termelési értékük, mint a régi fajtáé. Ehhez az eredményhez mindegyik nemesítő eljut, ha megfelelően dolgozott és ezek a fajták kerülnek első sorban forgalomba.

Az első fokon forgalomba hozott fajták még nem jelentik a nemesítő munka befejezését, mert folytatódólagosan a nemesítő később kiválasztott tenyésztörzsei jutnak eladható mennyiségben elszaporításhoz és ha a nemesítő a munkájának ebben a stádiumában tájékoztatást nyerhet a termelő gazdák tapasztalatai alapján arról, hogy mely fajtája milyen viszonyok között a legmegfelelőbb biztos alapokat nyer azok további tökéletesítésére, a mi azután céltudatos keresztezésekkel történik.

Az elmondottak alapján a magyar buzanemesítő munkálatokat nem szabadna egyedül csak az eddig forgalomba került fajták után megítélni, hanem abból a szempontból kell azokat elbírálni, hogy azokkal milyen fokig sikerült már ezideig elérni azt a célt, hogy buzafajtáink jobbak és termőképesebbek legyenek, az egyes nemesítők munkáját pedig nemcsak a most forgalomba hozott fajtáink alapján kell értékelnünk, hanem bizalommal kell lennünk folytatódólagosan forgalomba jövő fajtáink iránt is, mert a tökéletesítés munkája nem történhetik egyszerre, hanem fokról-fokra haladva, de annál biztosabban.

Ezideig elértük azt, hogy a már forgalomba hozott nemesített buzákat országos átlagban kat. holdanként 2 q val többet teremnek, mint a régi magyar buza és a termésük biztosabb, mert nagyobb foku a rozsdáállóságuk. Az újabb kiválasztott tenyésztörzsek iránt, melyek most már szintén szántóföldi szaporítás alatt állanak, újabb 2 q többtermést remélhetünk és a szintén forgalomban levő céltudatos keresztezésekkel érjük el a továbbiakban a fajtáink tökéletesítését.

Az utóbbi munkálatokkal létesített fajták természetesen csak évek múlva fognak forgalomba kerülni, mert előbb azokat megfelelő mennyiségben el kell szaporítanunk és ezekben nemcsak a termőképesség, hanem a többi termelési értéket meghatározó tulajdonságok is nagyobb fokban lesznek egyesítve egy-egy fajtában, mint a jelenlegiekben, mert utóbbiak a természet alkotta formák közül a legjobbak, a keresztezéssel pedig az így nyert legjobb fajták legértékesebb tulajdonságait egyesítjük az új fajtákban.

Hogy ezt czéltudatosan és biztos eredménnyel tehesük, előbb ismernünk kell a rendelkezésünkre álló fajtákat minden irányban, különösen pedig gyakorlati használhatóságukat nemcsak a nemesítő gazdaságában, hanem abban az irányban is, hogy miképpen válnak be azok a különböző helyeken az eltérő viszonyok között. Ezt a czélt szolgálja a már forgalomba került és folytatólagosan forgalomba kerülő búzákkal szerzett gyakorlati tapasztalatokra vonatkozó adatgyűjtésünk, melynek ideai eredményeit alább fogom ismertetni és ha ez irányban tökéletes tájékozást nyerünk, akkor nem szükséges a fajták vetőmagjának fizikai keverése, mert keresztezéssel biztos kézzel és megfelelőbben egyesíthetjük a legjobb fajták értékes tulajdonságait egy új fajtában.

(Folytatjuk).

Béna eseléd gépgondozó.

Irta: *ijj. Sporzon Pál.*

V.

A gépek és eszközök elhelyezése.

Ez olyas valami, a mivel sajnos nálunk jóformán — ritka kivétellel — semmit sem törődnek. Szerteszét az egész major területén öletszerű összevisszaságban állanak, hevernek, igen sokszor gazzal benőve baromfi pihenőnek szolgálva, úgy a hogy kifogtak belőle, néha a felismerhetlenségig, a megmozdíthatatlanságig össze-rozsdásodva az eredetileg sok pénzbe került és egyébként jó és hasznos gépek és eszközök. *Eppen nem tartozik a ritkaságok közé, hogy a cséplőgép asztalán kizöldül az ott maradt szem a pizokban.*

Hogy ez az általános tény mennyire siettetni a gépek és eszközök romlását, mennyire lehetlenné teszi az igazi »tartósságot«, mennyire fokozza a javítási költségeket és az új gépek nagy beszerzési költségét — ahhoz nem kell bővebb magyarázat. Az ilyen gépgondozás folytán beálló értékvesztés, az ezzel járó tőkeérték- és tőkekamatvesztés és a következményeképp elmaradhatatlan új tőkebefektetés oly összegeket tesz ki, melyek az évi javítási költségek összegét messze túlhaladják.

Ennek bizonyítására elég felhozni azt a közismert tény, hogy egy összerozsdált, pizkos, elhanyagolt gépért ma az ócskavas áránál többet nem lehet kapni, többet nem adnak. Míg ha ugyanaz a gép, mely összerozsdált, elhanyagolt állapotba daczára is még használható lenne, ha az tisztán, munkaképes állapotban lett volna tartva, eredeti árának 30—60%-áért értékesíthető. Hogy ez mennyire igaz, azt mutatják az ócska gépekkel kereskedő gépüzletek, melyek nem csinálnak mást, csak potom pénzért — jóformán ócskavas áron — vásárolják össze a gépeket. Azokat otthon a legegyszerűbb műhelyberendezéssel a lehető legkevesebb költséggel kitarozzák, rendbehozzák, kitisztítják, befestik és nem ritkán mint »új« gépet adják forgalomba, de még ha mint használt gépet is adják forgalomba, a 80—100%-os haszon meg van.

Ezek tények.

Az a rokkantból lett gépgondozó, kinek semmi más dolga nincs, csak a gépek gondozása, ráér arra is, hogy kikeressen és rendbe hozzon a major területén egy helyet, hova a munkájukat végzett gépek és eszközök beállíthatók, hol azok rendben, összerakva várhatják az új munka kezdetét és nincsenek, szerteszét heverve, utban. Ez a hely legyen a gép- és eszköz-szín, bármilyen egyszerű deszkaalkotmányból összeróva, csak esővizet, hólét ne engedjen a gépekhez.

A gép- és eszköz-szín felépítési költsége, faszervezettel, egyszerű papírfedel vagy hasonló könnyű, pl. eternit palafedéssel alapterület —

négyszetméterenként nem kerülhet többé 6—10 koronánál. Ilyenformán egy 8 méter széles és 30 méter hosszú, összesen tehát $8 \times 30 = 240$ négyszetméter alapterületű egyszerű gépszín, melynek egyik oldalát ajánlatos be is deszkázni s a melybe egy közepes gazdaság összes gépei és eszközei elhelyezhetők, nem kerülhet többé 2—3000 koronánál, tehát egy valamire való cséplőkészlet negyed árába.*

Ez az összeg ma, mikor egy kévekött aratógépért 1200 koronát kell fizetni, mikor egy egyszerű ekének az ára 80 korona, a vetőgépe 500 korona, mikor a legkisebb benzinmotoros cséplőkészlet ára 7000 korona — ez az összeg a gépszínre nem lehet sok. Az a példának felvett 500 holdas középgazdaság az ő 25.000 korona értékű gép és eszköz felszerelésével ezt a befektetést nem hogy meg nem éri, de szinte nem eléggé értékelhető hasznát láthatja, mert ismét tapasztalati tény az, hogy fedél alatt a gép — ha még úgy is használják munkában — sokkal tovább tart, mintha az udvar közepén vagy sarkában állik. Ez a »sokkal tovább« százalékokban nem igen fejezhető ki, de elég csak annyit tudni, hogy a szabadon hevert, berozsdált gépnek csak ócskavas-ára van.

A gépszín tetejét be lehet padlásolni. Itt elférhet sok üres zsák, kapa, kasza, kéziszköz, kötelnemű, de még vetőmag is, vagy könnyű abraktakarmány, pl. korpa. A gépszínek nem kell különleges épületnek lenni, mert ha azt erősebb oszlopokra építik, akkor padlása átveheti jórészt a magtár, raktár szerepét, néhány elrekesztett szélső fiókja a kocsiszín, géptartálék rész, olaj stb. raktár, géptisztító helyiség szerepét. Valóságos általános, univerzális berakodó helyé válhat, melybe szükség esetén még az esőtől féltett megrakott szénásszekér is helyet találhat. Csak tágasra kell építeni, úgy hogy benne a gépekkel mozogni lehessen — ne egymás háttára legyenek rakva a gépek s úgy tisztításra, mint munkába állításra hozzáférhető legyenek. Hiszen itt ugyanis csak a munkájukat hosszabb időre végzett gépek állanak, a munkában levők a munkaidő tartama alatt kint maradhatnak a szabad ég alatt. Csak annyi hely legyen, hogy a megtisztított, rendbehozott gépek — akár egy gépgyári raktárban — rendszeresen összerakva elférjenek.

A gépszín nagysága függ a benne elhelyezendő gépek minőségétől és mennyiségétől. Tapasztalat szerint kell:

	méter hosszú széles terület	
cséplőszekrénynek	5·8	2·8
gőz- vagy benzinlokomobilnak ekének taligástól	3·6	2·5
(az ekéket, ha rendbe vannak hozva, egymás fölé is lehet rakni, esetleg a taligákat külön rakni.)	3·5	1·5
háromtagu hengernek	2·5	2—
borona (felakasztandó)		
vetőgépnek	3·5	2·5
kapálógépnek (egysoros)	1·8	0·8
» (többsoros)	3·5	2·5
mütrágyaszóró gépnek	4—	2·5
fűkaszálógépnek	2—	2·5
kévekött aratógépnek	3—	2·5

A többi gépek, pl. takarmány előkészítők, gabonatisztítók stb. jóformán állandó szolgáltatásban vannak vagy állandó munkahelyük van és így nem szorulnak gépszínben való elhelyezésre.

Mily hasznót jelent a gép- és eszköz-szín?

Először is rendes helyén lehet minden gép és eszköz, tehát nem kell azokat előkeresgélgni, mikor szükség van rájuk.

Másodszor elmaradhat a gép- és eszközléltár újra pótlásának igen jelentékeny része, mert a száraz helyen rendben tartott gép mindenestre tovább szolgálhat, mint a szabad ég alatt elhanyagoltan heverő. Ilyenformán az eszközökben és gépekben fekvő tőke értékének a mai elhanyagolt kezelés okozta rövididejű fennmaradása, tapasztalat szerint annak legalább másfelseresére, nem ritkán kétszeresére, sőt többszörösére emelhető.

Ezen állítás bizonyítására szolgáljon néhány számszerű adatokkal megvilágított eset.

A kévekött aratógép beszerzési ára 1200 korona.* Megfelelő gondozás esetén teljesen munkaképes, használható marad rendszerint 8 évig, tehát évi értékleírása $\frac{1200}{8} = 150$ korona.

* 1914 őszén.

Nem jó gondozás esetén legtöbbször már a negyedik évben hasznavehetetlenné válik s így évi értékleírása nem 150, de 300 korona. Megtakarítás tehát a négy évi (teljes 8 éves) továbbhasználatnál évi 150 korona, vagyis összesen 600 korona.

A mütrágyaszóróval egyesített sorbavetőgép ára ma 1100 korona, élettartama rendes kezelésnél legalább 12 év, évi értékleírás $\frac{1100}{12} = 91.66$ korona. Elhanyagolt kezelésnél az

élettartam legfeljebb 6 év, tehát évi értékleírása 183.32 korona. Megtakarítás tehát hat évi (teljes tizenkét éves) továbbszolgáltatnál évi 91.66 korona vagyis összesen 550 korona.

Az ugynevezett 8—10 lóerejű cséplőszekrény ára 3800 korona, élettartama rendes kezelésnél néha több, mint 16 év, tehát évi értékleírása $\frac{3800}{16} = 233.33$ korona. Elhanyagolt ke-

zelésnél az élettartam rendszerint 8 év, tehát évi értékleírása 466.66 korona. Megtakarítás tehát a 8 évi (teljes 16 éves) továbbszolgáltatnál évi 233.33 korona, vagyis összesen 1866.64 korona.

Ezen felsorolt példák eléggé megvilágíthatják, hogy az egyes, különböző tartósságú gépeknél minő érték- illetve tőkemegtakarítás érhető el. Az itt feltüntetett számok nem valóságos igazságok, hanem összehasonlító értékűek, melyek éppen a tapasztalatok szerint nagyon közel állanak a valósághoz.

Ha már most a példának felvett 25.000 koronás gép- és eszköztőkeérték megmaradását vizsgáljuk és azt, hogy vajjon érdemes vagy ajánlatos-e ezen tőkeérték meghosszabbításához gépszínt építeni, akkor a következő — ismét tapasztalatokkal bizonyítható — eredményre jutunk.

A gépszínben elhelyezett gépek és eszközök élettartama azok minősége, használati módja és évenként való használati ideje szerint 5—15 év között váltakozik. Vannak ennél hosszabb és rövidebb életűek is. A mai rendszertelen, illetve semilyen gépgondozás mellett az egész gép- és eszközléltár összegértékét 10 év alatt szokják leírni. Ez tehát megfelel évi 2500 korona értékvesztésnek.

Ha ezen gép- és eszközléltár értékét 5 évvel meg tudjuk hosszabbítani — pedig ezt feltétlenül lehet gépszín alatt — akkor az évi értékleírás nem 2500 korona, hanem 1666.66 korona, vagyis évenként 833.33 koronával kevesebb, tehát ennyi nyereséget jelent.

A példának felvett gépszín felállítási költségét 3000 koronába, a gépszín élettartamát pedig 50 évre véve fel és évi tőkeérték-leírásra, valamint tatarozási költségekre a bekerülési ár 3%-át, tehát 90 koronát számítva s ezt levonva az évenként megtakarított 833.33 korona géptőke értékéből, marad tisztán megtakarított haszon 743.33 korona, a mi a 3000 koronás gépszínépítési tőke 28.8%-os jövedelmezőségét jelent.

Nem igen van még egy mezőgazdasági befektetés, mely ily magas százalékkal jövedelmezne. Az itt felsorolt számadatok azonban szintén nem tekinthetők általános igazságnak és valószínűságnak. A felhozottak csak példáját mutatják annak, miért szükséges a gép- és eszközléltár, de a példa és valóság alapján állítottott össze valóságos adatokból. Az így megtakarított pénzből bőven juthat akár két gépgondozó fenntarthatására, javadalmazására is.

(Folytatjuk.)

A többtermelésről.

Irta: *H. J. földbirtokos.*

Jó eke nélkül agrikulturát folytatni nem lehet. Ha rendelkezünk olyan ekével, mely a lehető legrövidebb idő alatt, kevesebb vonóerővel, nagyobb munkaképességgel jobb munkát végez és még hozzá nagyobb területet szánt meg, mint más eke, akkor óriási léptekkel haladunk a többtermelés nehéz problémájának sikeres megoldása felé.

Ha több területet szántunk fel, többet vethetünk be; ha jobb munkát végezzük, biztosabb a termés.

Ez az abécéje a többtermelésnek.

Ha nekem van két lovam s azzal egy, a fenti igényeknek megfelelő ekével ugyanannyi idő alatt, mint más ekével, kétszer akkora területe jobb munkával meg tudok szántani, akkor nemcsak magamnak használok igen sokat, de hozzá-

járolok az állami háztartás kamrájában felhalmozandó kenyérmag gyarapításához.

Majdnem lehetetlennek tartottam, hogy létezzék olyan eke, a mely kétszer akkora területet szántson fel ugyanolyan körülmények között, mint más eke s még hozzá jobb munkát is végezzen.

Láttam saját szememmel, hogy van ilyen eke. Láttam ugyanazzal a két lóval szántani, két különböző ekével s az egyik még egyszer akkora területet szántott fel, mint a másik, ugyanannyi idő alatt és sokkal porhanyóbb, ugynevezett kerti munkát végzett s dacára a majdnem 100%-os eredménytöbbletnek, az ekét a lovak könnyebben huzták.

Ezt a megbecsülhetetlen ekét egy kemény magyar koponya fundálta ki hosszas kísérletezés és óriási gazdag szántó-vető tapasztalatok nyomán.

Ez a közkincs a Jurenák-téle szabadalmazott eke. Jurenák Miklósnak dicsősége, hogy a gazdának ilyen kiváló talajmivelő eszközt adott; nagy szellemi értéke pedig, hogy eme legjobb ekéje magyar találmány.

Nagy horderelét ezen ekének felismerte maga a földmivelésügyi miniszter is igen okosan magát a feltalálót megbizta, hogy járja be az országot és mutassa be a gazdaközönségnek ezen zseniális találmányát.

Igy láttam meg én is Szegeden. Láttam egy kis könnyű faekéjét s láttam egy tanulni vágyó, igen józan gondolkozású felsővárosi gazda, Zombory Ferencz tanyáján egy Jurenák rendszerre átalakított régi »Sack-féle« ekét.

Mindkét eke munkája bámulatos. Az átalakított vaseke 10 óra alatt 1000 □-öl nagyobb területet szántott fel, mint egy át nem alakított. A lovak az átalakított ekét könnyebben huzták, mint a másikat. A szántott föld szép porhanyó volt. Az eke minden talajra alkalmas s originalis, hogy mentül keményebb a föld, annál szebb munkát végez. Az eke szarvát tartani nem kell, a földből ki nem ugrik, szánthat vele bármilyen asszony, vagy gyermek is. A barázdafenek szép tiszta. Tengeritarló szántásnál a tengeriket nem kell utána kiszedegetni, mert ki nem látszanak. Gazos vagy trágyás, még nagyon gazos földben is, gyönyörű munkát végez; a gaz teljesen le van tarolva utána s a szántásból nem látszik ki semmiféle dudva.

A faeke könnyűségénél fogva a kisgazdák megbecsülhetetlen földmivelő eszköze leend. Egy ember könnyen felteszi és leemelheti a szekérről. Faalkatrészeit egyszerűségénél fogva bármelyik faragó béres megigazíthatja s megcsinálhatja.

A Jurenák-féle talyiga pedig egyszerűségénél, erősségénél és tartósságánál fogva utólérhetetlen.

Összehasonlítva más, eddig ismeretes ekékkel, ezek felett szembeszökő fölényei, hogy olcsóbb, könnyebb, jobban szánt, szebb munkát végez, bármilyen kemény talajon jól használható s mindenek felett, a mi a mai viszonyok között megbecsülhetetlen s igen nagy horderéjű dolog, hogy majdnem 100%-kal többet — nagyobb területet — szánt fel.

Ismeretes célja nem a reklamározás, hanem csupán gazdatársaim figyelmének felhívása, mert nagyon megérdemli a dolog, hogy minden magyar gazda, ki ismeri ezen eke kiválóságát, a többi ismerős gazdák figyelmét felhívja rá. Közérdek, hogy ez az eke a mezőgazdának minél szélesebb rétegében elterjedjen.

A földmivelésügyi miniszter urnak hálával tartozik a magyar gazdaközönség, hogy alkalmat ad arra, hogy a fenti módon megismerhessék a Jurenák ekét munkaközben is. Csak az a kár — nemzetgazdasági szempontból — hogy maga az állam nem vette a kezébe ezen ekének gyártását, mert így a folyton növekedő szükségletet jobban ki lehetne elégíteni s felő, hogy a háboru okozta munkáshiány miatt olyan nagy számban, mint a mennyire szükséges volna, nem fog rendelkezésre állani.

Olvastam igen sok elismerő nyilatkozatot, legutóbb Szeged városától, a báró Gerliczy Félix szegedi uradalmától, Zombory Ferenc szegedi kisgazdától, a tőszegi közbirtokosságtól a veszprémi püspöki uradalomtól, gróf Apponyi Albert éberhárdi uradalmától stb. s az azokban foglalt elismerő s feldicsérő nyilatkozatokat nem csak hogy nem tartom túlzottaknak, de határozottan állítom, hogy a Jurenák-eké a jövő ekéje s csakugyan nem tesz józan dolgot az a gazda, a ki ekét vesz s az nem a Jurenák-féle szabadalmazott eke.

Érthető, hogy a konkurencia is megmozdul s igyekezni fog a sikereket lerontani, de én nem félttem a magyar gazdát, van annak annyi józan esze, hogy mindig megtalálja a neki való hasznos és jó eszközt, a mivel termelését és terméseit fokozza!

Kérdések és feleletek.

Kérdés. Milyen almafát ültessék?

Kicsiny udvarom beárnyékolására 4 fa elengendő volna. Almafát — 4 különböző fajtát — szeretnék e célból ültetni, milyen fajokat ültessék? Pest megyében lakom. B. I.

Felelet. Milyen almafát ültessék? cz. kérdésre.

Kérdéstevő céljaira a következő 4 fajt ajánlom: 1. Téli arany pármén a legjobb téli alma. Fája gyorsan nő, piramis alaku koronát alkot, hamar termőre indul. 2. Batul alma szintén kiváló téli alma, fája valamivel lassabb növéssé ugyan, mint a téli arany párméné, de ez is gyönyörű alaku koronát alkot, egy kicsit hajlik ugyan az elsürsödésre, de ezen metszéssel könnyű segíteni. 3. Sárga bellefleur, vagy a vele csaknem azonos Boezmann (Pázmán) alma. Mindkettő jó téli alma. Fájuk vig-növésű, szép koronát alkot. 4. Canadai renet, kiváló alma. Fája vig-növésű, hatalmas, terebélyes koronát nevel, de nagyon hajlik az elsürsödésre s így állandóan rajta kell tartani a kést.

Balogh Bálint.

HIREK.

Az ötödik hadikölcsön jegyzéseinek megkezdése alkalmából Ghillány Imre földmivelésügyi miniszter lelkes hangú felhívással fordult a gazdátársadalomhoz és a gazdasági egyesületekhez az újabb hadikölcsönjegyzésben való minél nagyobb arányú részvétel érdekében. »Négyszer megmutatta már — ugymond — a magyar földmivelő nép hazafiságát, áldozatkészségét és okosságát, mikor tőle telhetőleg sietett az államnak kölcsönt adni a honvédelem sikeres folytatásához. Most ötödször fordul a magyar állam a nemzethez, ötödször kér kölcsönt és a magyar gazdáknak megint meg kell mutatniuk, hogy miként a harczban és a munkában első tud és akar lenni, az marad és lesz az anyagi áldozatkészségben is. Az előző hadikölcsönök nagy sikere, Erdélynek az oda orvul betört románoktól való megtisztítása és az általában kedvezőnek megítélhető harczterület helyzet is remélni engedi, hogy egyetlen igaz magyar gazda sem fog távol maradni

a nemzet ötödik erőpróbájától. Az ország közép- és nagybirtokos közönsége pedig, a mely e háboru alatt hazafias áldozatkészségének olyan ékesen szóló tanujelét adta, gazdasági erejének tiszteletet és elismerést parancsoló teljes odaadásával bizonyára most is előljár majd a cselekvő honszeretben.»

Vidéki lapokban érdekes részleteket olvashatunk a hadikölcsönjegyzések történetéből, melyek közül egyesek érdemesek rá, hogy megőrizzük az emléküket. Mint a korábbi emissziók alkalmával, most is a nép gyermekei szolgálnak igazán megható példákul a hazafias kötelességtudásra. Egy battonyai gazdag szerbajku földmivelő 450 ezer koronát jegyzett az új hadikölcsönből. Ennek a hiteles története, mint most halljuk az, hogy Gruncsity Mladen — így hívják azt a battonyai gazdát — két darab takarékpénztári könyvet adott át a községi jegyzőnek azzal a kérelemmel, hogy 450.000 koronára rugó takarékbetétjét fordítsa hadikölcsön jegyzésére. Tudják — ugymond — a jegyző urak, hogy már 550.000 koronát jegyeztem eddig, hát kikérekitem ezt az összeget kerek egymillióra, mert bizony az országnak sok pénzre van szüksége, a háboruban pedig, mint mondják és tudom is, a pénz éppen ugy szükséges, mint az ágyugolyó. Gruncsity Mladen mindössze huszonegy hold földet örökölt szüleitől. Ma az ország legtehetősebb gazdái közé tartozik, a ki átérezve a nagy idők véres komolyságát, ezeket megszegyenítő egyszerű gesztussal följánlja verejtékes munkájának egész gyümölcsét a haza oltárára. Jegyezzük fel az esetet és őrizzük meg az utódaink számára.

Újabban a Magyar Gazdaszövetség Darányi Ignác és Bernát István igazgató aláírásával intéz lélkes szöveget a gazdakörökben, szövetségzetekben szervezett kisgazda-társadalomhoz, valamint az összes kisgazdához a hadikölcsönt illetőleg. A magyar gazdák közt nem lehet hazaáruló, — így szól a felhívás — a magyar gazdák nem vállalnak felelősséget azért, hogy meg egyszer pusztíttson az ellenség magyar földön. Minden féltetett és nélkülözhető pénzüket felajánlják, hogy a döntő küzdelemre, mely legközelebb várható, oly hatalmasan legyen felkészülve hadseregünk, hogy a győzelmes és dicsőséges békét katonáink mindent elsőpró rohamukkal kivívthassák. Ezért kell sietni valamennyiünknek, — mondja a felhívás — hogy az ötödik magyar hadikölcsönre minél többen jegyezzünk, ezért kell mindent elkövetni szervezeteinknek, gazdaköreinknek s szövetezeteinknek is, hogy a gazdák részvétele a hadikölcsönjegyzésben minél impozánsabb legyen.

Mindenesetre kívánatos volna, hogy e felhívás dus eredménnyel járjon, a mihez a Gazdaszövetség lényegesen hozzájárulhatna az által is, hogy a különböző gazdakörökben népszerű előadásokat tartatna a hadikölcsön erkölcsi jelentőségéről és anyagi hasznáról.

Hadikölcsönjegyzés a gyámpénztárak pénzéből. A kormány rendeltet bocsátott ki, a mely szerint a törvényhatósági bizottság, illetőleg a községi (városi) képviselőtestület a belügyminiszter jóváhagyása mellett elhatározta, hogy a gyámpénztárak pénzkészlete legfeljebb addig a mértékig, a mig az a pénztár fizetőképességének megóvása szempontjából megengedhető, az ötödik magyar hadikölcsön kötvényeinek jegyzésére fordíttassék. Ez a rendelkezés nem akadályozza annak, hogy a gyámhatóság alatt állók javára, azoknak gyámpénztárban kezelt pénzkészletein hadikölcsönkötvényeket a gyámhatóság jóváhagyása mellett törvényes képviselőjük jegyezzék.

A Pest-Pilis-Solt-Kiskunvármegyei Gazdasági Egyesület november 27-én két közgyűlést tartott. Az első rendkívüli közgyűlés kizárólag I. Ferencz József, Magyarország Apostoli királya emlékének szenteltetett. Gróf Keglevich Gábor elnök magas szárnyalású és szívből fakadó szavakkal emlékezett meg a nagy király alkotmányos uralkodásáról és ennek az uralkodásnak egyes korszakairól, a melyt a jelenlévők mély megilletődéssel hallgattak végig. Az emlékbeszéd befejezésül határozatban mondotta ki a közgyűlés, hogy leginkább azért, mert a nagy király és megdicsőült hitvese magyarországi tartózkodási ideje alatt Gödöllőn töltötte a pihenés kedves napjait, a hol állandóan érintkezésbe lép a lakosság minden rétegével, emléküik legendás fényben marad fenn mindörökké. Ó cs. és kir. Felsége, I. Ferencz József emléke a Pest-Pilis-Solt-Kiskunvármegyei Gazdasági Egyesü-

Vetőmagvak szabad vásárlása gazdáktól!

Az 1916. évi október hó 7-én 3350. szám alatt kelt miniszteri rendelet szerint lehetővé válik még ha azok miniszteri rendeletek értelmében közszükségleti czélokra is igénybe vetteknek tekintendők, vagy zár alá vétettek. Ennek folytán

veszek: vöröshere-, luczerna- és egyéb heremagvakat, mindenféle fűmagvakat, muharmagot, továbbá vetési czélra bab-, tavaszi borsó-, homoki borsó-, lencse-, bükköny-, vörös és fehér köles-, tavaszi repcze-, gomborka-, kender-, len-, napraforgó- és tökmagot stb. stb.

Veszek vetőburgonyát is, de csak fajburgonyákat.

A tisztelt gazdákat, kiknek ilyen vetőmagvak és vetőburgonyáik vannak eladók, felkérem, sziveskedjenek czégemet levélbeli ajánlataikkal felkeresni, mintákat küldeni, az eladó magfélék mennyiségét és legvégső árát velem közölni.

MAUTHNER ÖDÖN

cs. és kir. udvari magkereskedése,
BUDAPEST, központ: VII., Rottenbiller-u. 33.

let jegyzőkönyvében megörökítették és a jegyzőkönyv Magyarország miniszterelnöke utján Cs. és Királyi Felségéhez, IV. Károlyhoz alattvalói hódolattal felterjesztik. Tíz percznyi megszakítással újra megnyitotta az egyesület a rendes özi közgyűlést gróf Keglevich Gábor elnök. Nagyarányu elnök megnyitójában visszaillesztést vetett az elmúlt háborus esztendőre és azok tanulságaira, jelezvén, hogy az egyesület kötelességszerűen és állandóan éber figyelemmel kísérte a gazdasági helyzetet és az egyesületet a rendes özi közgyűlést gróf Keglevich Gábor elnök. Nagyarányu elnök megnyitójában visszaillesztést vetett az elmúlt háborus esztendőre és azok tanulságaira, jelezvén, hogy az egyesület kötelességszerűen és állandóan éber figyelemmel kísérte a gazdasági helyzetet és az egyesületet a rendes özi közgyűlést gróf Keglevich Gábor elnök. Nagyarányu elnök megnyitójában visszaillesztést vetett az elmúlt háborus esztendőre és azok tanulságaira, jelezvén, hogy az egyesület kötelességszerűen és állandóan éber figyelemmel kísérte a gazdasági helyzetet és az egyesületet a rendes özi közgyűlést gróf Keglevich Gábor elnök.

A Torda-Aranyosvármegyei gazdák gyűlése. A Torda-Aranyosvármegyei Gazdasági Egyesületnek dr. Wolff Gyula elnöklété alatt héten tartott ülésén Török Bálint titkár beszámolt a legutóbbi ülés óta megjelent kormányrendeletekről, a melyeknek tudomásul vétele után elhatározták, hogy a tavaszi gabona és burgonya vetőmagvakról való gondoskodás céljából a földmivelésügyi kormányhoz fordulnak, egyben felkérlik a vármegye alispánját is, hogy a requirált készletek bizonyos hányadát engedje át az egyesületnek vetőmag gyanánt. A falusi petroleumhiány ügyében a pestmegyei társegyesület felterjesztését hasonszerű felirattal támogatni határozta az egyesület. A szőlősgazdák 1917. évi rézgálicszükségletének biztosítása érdekében a Fémközpontot megkeresi és a kormányhoz felír a választmány. Titkár jelentést tett az újonnan alakított tordai »Hangya« szövetséget megnyitásáról, valamint az egyesület által összehozott lényegszöveget alapszabályainak jóváhagyásáról, a Magyar Gazdaszövetség által rendezendő téli falusi gazdasági előadásokról stb. Gyűlés után borkóstoló volt, a melyen az egyesület tagjai a vármegye egyes bortermő vidékeiről származott óborait mutatták be.

A Hadi Termény Részvételársaság a minap tartotta első rendes közgyűlést Schmidt József dr. titkos tanácsos elnöklésével. Az elnök jelentette, hogy Tisza István gróf miniszterelnök a társaság elnökévé továbbra is Schmidt Józsefet, az igazgatóság tagjaivá pedig az eddigi tagokat, továbbá új tagul Ivády Béla földmivelésügyi miniszteri osztálytanácsost nevezte ki.

Az elnök meleg szavakkal üdvözölte az igazgatóság új tagját és megállapítván a közgyűlés határozatképességét, előterjesztette az első üléstevre vonatkozó igazgatósági jelentést. A felügyelő bizottság jelentését Tóth Jenő dr. miniszteri tanácsos terjesztette elő. A közgyűlés a mérleg- és üzleteredmény-számlát, valamint a nyereség hováfordítására vonatkozó javaslatot változatlanul, egyhangúan fogadta el és az igazgatóságnak, valamint a felügyelő bizottságnak bizalmat és köszönetet szavazott. A felügyelő bizottság tagjaivá egy évi időtartamra az eddigi tagokat választotta meg.

A minap szétküldött igazgatósági jelentés igyekszik végre eleget tenni a közvélemény ama sürgetésének, hogy az évi eredményről és forgalomról az eddigi hiányos részleteket megfelelő magyarázattal egészítse ki. Így például előadja a jelentést, hogy a husz millió mázsás belföldi forgalom kenyérmagból, hüvelyesből és takarmányból állott, s hogy az ellenőrzött és részben kiállított szállítóigazolványok száma eléri az 1,100,000 darabot. E szerint körülbelül hatvan millió mázsás áru szállítását és ellenőrzését intézte a H. T. A huszonnolcz milliárd koronára rugó pénzforgalmat is elemzi a minapi jelentés, a mely szerint ennek a forgalomnak a keretében körülbelül 180,000 darab áruszámlát folyósítottak, illetve vételeztek be. A nyereségarány elemzésével azt az új felvilágosítást

találjuk a jelentésben, hogy az idei év tavaszán megalakult Magyar Áruforgalmi Iroda terhé a kormány utasítása értelmében a Hadi Termény r.-t. tartozott viselni ennek a forgalomnak a kockázatát a mérleg összeállításánál kénytelenek voltak figyelembe venni.

A rézgálic és szénkéneglyány. A Magyar Szőlősgazdák Országos Egyesülete igazgató-választmánya november hó 9-én tartott ülésében elhatározta, hogy úgy rézgálic, mint szénkéneg beszerzése ügyében f. évi deczember hó 11-én (hétfő) délelőtt 10 órakor Budapesten, az Országos Magyar Gazdasági Egyesület nagytermében (IX., Köztelek-u. 8. sz.) országos nagygyűlést rendez, melyen czekek a kérdéseket alaposan megvitatja és ezen a szőlőművelés folytatására, illetve szőlőink fenntartására és így óriási értékű nemzeti vagyon megmentésére szükséges ezen anyagok feltétlen beszerzését szorgalmazza. Tekintettel arra, hogy a magyar szőlőbirtokosság elsörendű életkérdéséről van szó, kívánatos, hogy ezen a gyűlésen a termelők az ország minden részéből és minél nagyobb számban vegyenek részt, mert csakis úgy remélhetjük, hogy kérelmünknek nyomtatéka lesz, ha mi magunk külsőleg és az ügy óriási horderejét kifejezésre juttatjuk.

Új országos requirálás lesz. Kürthy Lajos báró, az Országos Közlelmzési Hivatal elnöke, új requirálási rendeletet küldött a vármegyékhez és a városokhoz. A requirálás munkájában résztvesznek a vármegyék és városok tisztviselői, a Közlelmzési Hivatal, a Hadi Termény r.-t. kiküldöttei és a katonaság megbízottai. Requirálni fogják az összes gabonaneműeket, hüvelyeseket és öremlényeket, még pedig a vármegyében az alispánok, a városokban a polgármesterek személyes felelőssége mellett. A requiráló bizottságoknak joguk van arra, hogy a fejkvótán felüli mennyiséget, a hol találják, lefoglalják és elszállíttassák. Jogot ad a rendelet arra is, hogy a requirálást vezető a fejkvótát a maga belátása szerint leszállítsa. Egy hónap leforgása alatt az egész requirálást be kell fejezni; a városoknak és vármegyéknek ezután be kell szolgáltatni a rájuk eső kontingenst.

A kormány és a sajtócenzúra. A Magyar Gazdaszövetség igazgató-választmánya fölterjesztést intézett Tisza István gróf miniszterelnökhöz a sajtócenzúra dolgában, a melyet, ugymond, a közérdekben korlátozni kellene. A német birodalom kancellárja már kilátásba helyezte a cenzúra enyhítését, legalább a gazdasági kérdéseknél. Az is megállapítható, hogy az antant sajtója több szabadságot élvez. Hogy a helyes irányban vezetett gazdasági közvélemény ébren tartassék és a kormány rendelkezéseivel, valamint a napról-napra változó gazdasági helyzettel tárgyilagosan foglalkozhassanak az érdekeltek, arra magának a kormányzatnak is szüksége van. Ezekre alapítva a szövetség föliratában kéri a miniszterelnököt, hogy a sajtócenzurát enyhítse.

A gazdák és a kukoricza csírátlantása. A kormány rendelete a kukoriczacsíra kiválasztásáról úgy intézkedik, hogy a gazdák nem kötelesek saját szükségletükre szánt kukoriczájukat csírátlantítani. Mivel azonban az akció sikere szempontjából nagyon kívánatos, hogy ezt megtegyék, kétszeres sulyal esik a latba a gazdák állásfoglalása a csírátlantás kérdésében. A Magyar Gazdaszövetség erről átiratot intézett az Országos Központi Hitelszövetkezethez és elmondja, hogy a rendelet bizonyos pénzbeli kedvezéseket biztosít a gazdáknak, melyek azonban a gazdákat nem elégitik ki. Ha viszont a gazda, a ki önként felajánlja olajtalanításra a kukoriczáját, a belőle készült kukoriczaolajpogácsát teljesen visszakapja, oly ellenszolgáltatást nyer, a mely — a már megadott pénzbeli kárpótlással együtt — tökéletesen kártalanítja a csírában levő táperő elvesztéséért. A Gazdaszövetség tehát azt kéri, hogy miután a kukoriczapogácsa a legkitűnőbb abraktakormány növényésmarhák táplálására s állattenyésztésünk restaurálásánál egyre nagy szükség van, a Korpaközpont utasítsassék, hogy a nem önkéntes felajánlásból eredő kukoriczaolajpogácsát is csak az állattenyésztő mezőgazdák részére utalja ki.

A tengeri olajtalanítása és a jegyzők. Mint a Közigazgatási Közlöny legutóbbi számából olvassuk, a vidéki közigazgatás fontos szerveit, a jegyzőket is beillesztik ama nagyfontosságú nemzetgazdasági érdek szolgálatába, hogy a gazdák leghetően minden tengerit csírátlantítsanak, maguknak ezel hasznót szerezve, a hadviselés érdekének pedig óriás szolgálatot téve. Az említett lap ugyanis azt az érdekes és nagy gyakorlati érzékű valló elhatározást közli, hogy az Országos Központi Hitelszövetkezet a községi tisztviselőnek minden mázsza tengeri után, a mely a köztetében levő malmokban akár az ő közreműködésével, akár a nélkül csírátlantított, 50 (ötven) fillérnyi jutalékot ajánl föl. Dussabb kukoriczatermő vidékek jegyzői körzeteiben a tengeritermés 100 vaggont is elér, az ezután kifizetésre kerülő jutalék tehát 5000 koronára is rughat. Hisszük, hogy a hazafias községi tisztviselői kar, mely eddig is annyi tanujelét adta munkabírásnak, teljes lelkesedéssel fogja e nagyfontosságú akció érdekét szolgálni. Közérdekről van szó; itt tehát nem szabad hiányoznia annak a nemes lelkesedésnek, melyet a községi tisztviselők részéről megszoktunk.

A szesz zár alá helyezése. A pénzügyminiszter a fogyasztási adó alá eső szeszfőzdekből 1916. évi deczember hó első napjától fogva a jelen rendelet hatályának időtartama alatt termelendő szesz mennyiséget, ennek 60%-a, azaz hatvan százaléka erejéig zár alá helyezi és a közszükséglet céljára igénybe vettnek jelenti ki. A szeszfőzdevállalatok ennek következtében azokat a kötelezettségeket, a

melyet a jelen rendelet életbelépése előtt szesznek 1916. évi november hó 30. napja után teljesítendő szállítása iránt vállaltak, a mennyiben azokat a jelen rendelet hatályának időtartama alatt kellene teljesítenők, minden egyes évvel szemben csak a kikötött mennyiség 40 százaléka, azaz negyven százaléka erejéig kötelesek teljesíteni. Ugyanez áll a szeszfinomító szabadraktári, valamint egyéb szesz-szabadraktári vállalatoknak a jelen rendelet hatályának időtartama alatt teljesítendő szeszszállítási kötelezettségeikre nézve. A zár alá helyezett és igénybe vett szesz mennyiségre nézve a fogyasztási adó alá eső szeszfőzdek, szeszfinomító szabadraktárak, valamint egyéb szeszszabadraktárak szeszszállítási részben való zár alá helyezése és igénybevétele tárgyában a korábban kiadott rendeletek határozmányait kell alkalmazni.

A petróleumellátás országos rendezése. Több alkalommal beszámoltunk arról, hogy a kereskedelemügyi minisztériumban tárgyalások folynak a főváros és a vidéki városok petróleummal való ellátásának ügyében. Ennek eredményeképpen most leiratban értesítette a kereskedelemügyi miniszter a hatóságokat arról, hogy a rendelkezésre álló készleteket felosztotta. A petróleummennyiséget a minisztérium igyekszik fog január és február hónapokra is biztosítani. Az elosztás tekintetében a gáz- és villanyberendezéseket, valamint az ipari és ipari mezőgazdasági érdekeket is tekintetbe vették. A miniszteri rendelet azokat az ausztriai és magyarországi finomítógárákat is kijelöli, a melyek kötelesek a petróleummennyiséget szállítani, az egyes megyéknek és városoknak. A miniszter az alispánok és polgármesterek belátására bizza, hogy a mennyiben szükségesnek látják, takarékosági szempontból vármegyékük és városuk területén petróleumjegyeket léptessenek életbe. (Az Ujság.)

Tisztelt előfizetőink részére, mint ingyenmellékletet csatoljuk mai számunkhoz »A kukoriczacsírátlantítás...« című füzetet.

Helyiségváltozás. Mint értesülünk, a budapesti Jenner-Pasteur Intézet új helyiségbe költözött, t. i. a Rökk Szilárd-utcai lakásából az intézet saját házába, a Belvárosba, IV., Havas-utca 7. szám alá tette át oltóanyag- és serumtermelő üzemét. Maga az üzem jelentékenyen megnagyobbodott, a mennyiben egyrészt szaporodtak a fertőző betegségek elleni szérumok és oltóanyagok nemei, másrészt maguk az oltások is jelentékenyen terjednek az országban és a közbizalom mind fokozottabban fordul a Jenner-Pasteur Intézet készítményei felé, mely készítmények, közel 2 évtized óta, az ország állattenyésztésében oly sikeres eredményeknek bizonyultak. Ezért kellett az Intézetet megnagyobbítani és reméljük, hogy az új helyiségekben az állattenyésztő közönség érdekei továbbra is gondos istápolásban fognak részesülni.

Hegedű

Csodásan erős és tisztahangú, 10 K. finomabb 14-18 K. Mester műhegedűk 30, 40, 50 korona és feljebb.

Romlottakat művésziösen javít. Árjegyzék összes hangszerokról ingyen.

Mogyoróssy Gyula

kir. szab. hangszergyár

Budapest, VIII., Rákóczi-ut 71. sz.

NYILTTÉR.

E rovatban közlőtekért nem vállal felelősséget a szerkesztőség.

VÉDJÜK MEG A MAI ÉRTÉKES ÁLLATÁLLOMÁNYT!

A borjak felnevelése legjobban sikerül, ha mindjárt születésük után beoltatjuk azokat

BORJUTDÖLOB ÉS BORJUVÉRHAS ELLEN.

Mert: ezek a ragályosírak a legveszedelmesebbek az ujszülöttekre és ezek ellenében módunkban van szérumozással HATÉKONYAN védekezni.

A megfelelő szérumok hazánkban a

Jenner-Pasteur Intézetben

Budapest, IV. ker., Havas-utca 7. sz. a. készülnek.

Az Intézet első és eredeti termelési helye hazánkban az összes állatgyógyászati szérumoknak és a készítmények államilag felülvizsgálatnak

ÉRTESÍTŐ!

Bármily gyártmányú »Sack rendszerű« egyes ekék birtokosa 85—90%-al több munkaképességre fokozhatja ekéit, ha azokat a szabad „Jurenák-féle“ rendszerre csekély kiadással házilag, a legközelebbi gépész- vagy kovácsműhelyben kireperáltatja. Kireperálva, mely aránylag csekély fáradság és időbe kerül, ezen ekék a sívó, futó, (posza) homoktól kezdve, a legerősebb fekete, kötött és szikes talajra egyaránt kifogástalan szép munkára képesek lesznek, a mit az alanti szakvélemények legutóbb igazolnak.

Dr. báró Gerliczy Félix uradalma Deszk. Az általa kitott eke járása teljesen biztos. Vezetni, tartani még az egyenlőtlen talajon sem szükséges. Egyszeri beállítás után igazítást már nem igényel. Vele serdülő koru, vagy bármilyen munkás szánthat. Méréseink szerint (8-as számú »Sack«-rendszerű) átalakított eke 13 hüvely földhasábot vágott le. Barázda feneke tiszta, a fordítása tökéletes és nem hasábos. Trágyát, gyomot, tengeri tőkét teljesen aláfordítja. A legnehezebb és legkötöttebb talajon is tökéletes munkát végez. Szemmel láthatólag is könnyebbnek mutatkozik a vele való szántás, mint az át nem alakított más ekével, tehát munkateljesítménye majdnem még egyszer akkora, mint az át nem alakítottaké. Az uradalom e tapasztalatok alapján ekéit átalakítja. A m. kir. földművelésügyi miniszter ur va'óban missziót teljesít azon intézkedésével, hogy a »Jurenák-féle« ekék munkáját országsszerte ismerteti, hogy a gazdaközönség előnyeiről közvetlenül tapasztalatot meríthessen.

A szintén bemutatott legújabb szabadalmu farendszerű »Jurenák-féle« eke munkája, a mellett, hogy fenti átalakított eke munkateljesítményével semmivel sem áll hátrább, könnyűsége és egyszerűsége által, különösen a kisgazdák részére, szintén megbecsülhetetlennek bizonyult. 1916 november 14.

Ngs. Jurenák Miklós urnak Bpest. A nagyméltóságú m. kir. földművelésügyi miniszter ur 63.332/1916. számú intézkedése alapján folyó évi november hó 2-án és 4-én bemutatott »Jurenák-

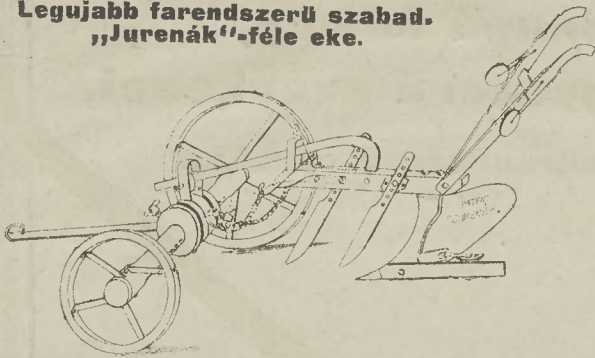
féle eke munkájáról az alábbiakban közöljük véleményünket. Az eke járása teljesen biztos, tartani nem szükséges, egyenlőtlen talajon is önmagától szabályoztatik, a beállítás után semmiféle igazítást nem igényel, szánthat vele a serdültebb koru munkás is. Bármely más rendszerű ekénél szélesebb barázdát fog, 13—15 hüvely széles földhasábot fordít. A barázda feneke tiszta, fordítása tökéletes, trágyát, gyomot, tengeri szár gyökeret el-takarja. A legkötöttebb talajon is tökéletes munkát végez. Az ekénél felhasznált vonó erő egy negyed résszel kevesebb. Így a »Jurenák-féle« ekék a kisgazdák részére a mostani fogatos és gyalogelő viszonyok mellett feltétlenül gazdaságos. Könnyű, gyors és tökéletes munkaképességénél fogva nélkülözhetetlen. Bokor polgármester h. Völgyesi János gazdász. Szeged szab. kir. város gazdasági hivatala. 1916 november 15.

Dolenszky Imre pápai kamarás, esp.-plébános Tószeg, Pest megye. (1916 okt. 24.) Határunk a lehető legkötöttebb fekete anyag, szikes foltokkal. Ha kiszárad, lehetetlen megszántani még gözekével is. Uraságod szabadalmazott egyes ekéje, melyet szíves volt nálunk, mint a földművelésügyi miniszter Ur kiküldöttje, díjmentesen bemutatni — kivételt képez! Versenyt akartunk szántani egy rendes »Sack«-ekével, de a kiszáradt földnek ez csak a tetején csuszhatott. Ezután az uraságod által átalakított 8-as számú »Sack«-eke 3 lóval meglepő eredményt ért el. A kiszáradt földbe bele ment, vezetést nem igényelt és olyan munkát csinált,

hogy a vetőgép utána mehet. Állítjuk, hogy szánthatnak vele nők, serdülő gyermekek, minden fizikai megerőltetés nélkül. Ha a gazdaközönség csak ezen ekét venné hazánkban, mert munkaképessége circa 100%-kal több, a termőföld csak elvétve maradhatna parlagon. Gratulálunk a magyar találmányhoz és tiszta lelkiismerettel ajánljuk kis- és nagybirtokosoknak!

Ngs. Jurenák Miklós urnak! mint a m. kir. földművelésügyi minisztérium kiküldöttjének, Szeged. Az uraságod által átalakított 7-es számú régi ekém munkájával nagyon meg vagyok elégedve, mert a tarló, tengeri föld, takarmányrépaföldeken oly szépen dolgozott, hogy sem csutkát, sem répalevél fent nem maradt. Vezetni ab olut nem kell, szánthat ezzel a gyermek is. Vonóerő szükséglete szemmel láthatólag is kevesebb, mert 2 ló vigan szánt vele. *Munkaelőjárása óriási!* Egy óra alatt 2 ló kiszántott vele 270 négyszögöl tengeriföldet, minden hajszolás nélkül. A vele együtt működő eke ennek csak a felét, melynek munkája a »Jurenák-féle«-eke munkájához nem is hasonlítható. Ugyan így dolgozott a »Jurenák-féle« legújabb szabadalmi fa- és vas-rendszerű eke ott egyfogatásban. Tiszta lelkiismerettel nyilatkoztatom ki, hogy a legtökéletesebb szántást akár az átalakított vas, akár a legújabb szabadalmi farendszerű ekével érheti el, akár a nagy, akár a kisebb birtokos. A ki ily ekét használ, a legvorsabb és a legtökéletesebb munkát érte el! 1916 nov. 8. Szeged, Maros-u. 54. Zombory Ferencz birtokos.

Legújabb farendszerű szabad „Jurenák“-féle eke.

Az ekék nagyságának	1	II	III számú
» » más számokhoz	5	7	10 sz. arány
» » súlya (circa)	60	65	70 kiló
» » vonóerő szükséglete	1—2	3	4 lóerő.
» » mélység szántása	6	8	12 hüvely.
» » óránkénti munkaképessége	200	240	270 négyszögöl.
» » szabott árai fél ár beküldésével (egyelőre) 90—95—100 korona.			
» » 1 drb kulcs, 1 drb szántó vassal szállítatnak.			

Bővebb felvilágosítást szükség esetén ad levélileg.

Jurenák Miklós, Budapest, Baross-utca 44. szám.

EREDETI MOTOREKE

Hazánkban tökéletesen bevált.

Számos utánrendelés.

Állandó nagy raktár Budapesten alkatrészekből és saját javítóműhely. Ekevezető tanfolyamok. Szakmérnökök és gyakorlott szerelők.

Vezérképviselet:

Gazdaságberendező és Motoreke R.-Társ.

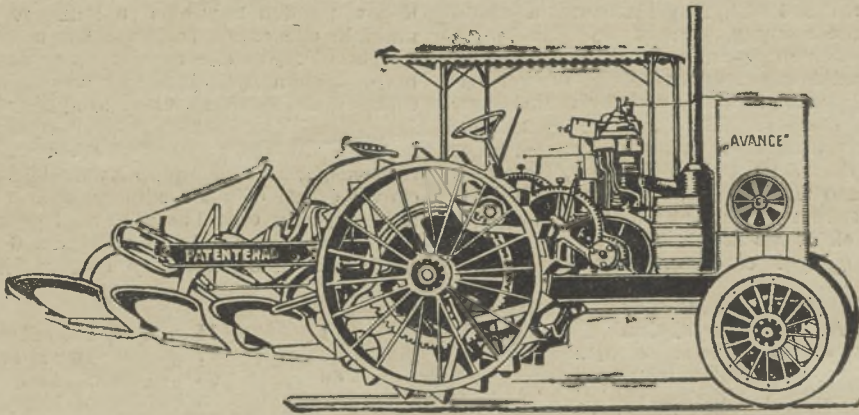
Budapest, VI., Vilmos császár-ut 45., I. em.

Telefon interurban 76-94.

Sürgönczim: DIPLINGS.

„AVANCE” nyersolajmotorekére

beérkező számos utánrende-
lés ezen gép jóságának és cél-
szerű voltának legjobb fok-
mérője.

Ezen kifogástalanul és a
leggazdaságosabban dolgozó
motoreke felülmulhatatlan
előnyei:

**könnyű önsúly,
egyszerű szerkezet,**

aránytalanul nagyobb tartósság a benzinüzemű automobilrendszerű gépekkel
szemben!

Nincs karburátor! Veszélytelen!

Biztos üzem!

Csekély üzemfogyasztás!

Egyszerű áttekinthető kezelés!

Két előremenet és hátrahaladási sebesség!

**Önműködő ekekészlele páratlan szántási minőséget
eredményez!**

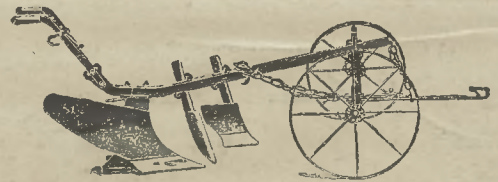
**Vontatási, cséplési és egyéb mezőgazdasági
munkálatoknál mindenütt bevált erőgép.**

**Komoly érdeklődők azonnali megren-
delés esetén mielőbbi szállításra
tarthatnak számot.**

**Részletes ismertetést kívánatra
küldünk.**

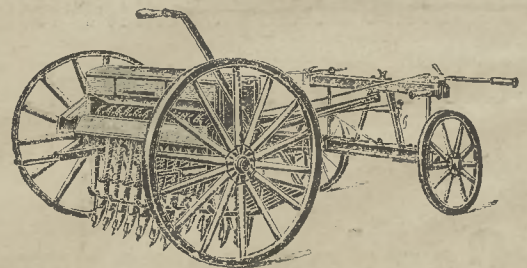
BÄCHER

egyetemes aczélekei és
talajművelő eszközei,

MELICHAR

egyetemes sorvetőgépei

azonnali megrendelés esetén tavaszi szállításra
még előjegyezhetők. — A nyersanyaghiány miatt
gyáraink gyártási képessége is csökken, miért is a rendelmények idejében való átírását ajánljuk.

BÄCHER RUDOLF—MELICHAR FERENCZ

Magyarországi vezérképviselő: **SZÜCS ZSIGMOND, BUDAPEST.**
BUDAPEST, VI. kerület, Teréz-körut 26. szám.